

Magic Exit počinje Magijom dijaloga

Svake večeri tokom trajanja Exit festivala, *Exit tim* i list *Danas* organizuju tribine *Magija dijaloga* o najaktuelnijim temama, na Petrovaradinskoj tvrđavi u Ulici starih zanata.

PRVA TRIBINA: *Tiha balkanska većina* u četvrtak,
 7. jula o 19 sati

Uvodna reč Gordana Nonin (*Danas*), učesnici Dušan Kovacević (direktor Exit festivala), Kokan Mladenović (reditelj), Damir Urban (muzičar i slikar) i Emir Hadžihafizbegović (glumac), moderator Gordana Nonin;

DRUGA TRIBINA: *Brexit – ili večiti palanački strah*,
 u petak 8. jula od 19 sati

Učesnici Vladan Marjanović (nedeljnik *Nin*), Dimitrije Boarov (nedeljnik *Vreme*), Mijat Lakićević (nedeljnik *Novi magazin*) i Branko Rosić (nedeljnik *Nedeljnik*), moderator Zoran Panović (list *Danas*).

TIHA BALKANSKA VEĆINA

Ovde se radi o odvažnosti i samo o odvažnosti.
 Ona će biti mera svih stvari – mera naše budućnosti

Kada mi je govoreno o ukradenom horizontu, o Čarobnjacima koji umeju da vam uklone horizont i ništa drugo osim horizonta, ostavljajući vidljivim sve ostalo, verovao sam da je reč o svojevrsnom verbalnom izrazu, o čistoj jezikoj šali. Jednoga dana, Čarobnjak je, u mome prisustvu, uklonio sav horizont oko mene. Magnetizmom, sugestijom ili na neki drugi način, iznenadno povlačenje horizonta (bio sam blizu mora čiju sam prostranu pučinu, kao i peščane žalove, mogao da odoka premeravam časak ranije) izazva kod mene toliki strah da se nisam usudio više ni da koraknem. Odmah sam se složio da sam uveren, i sve to, tako to. Bio sam obuzet osećanjem koji se čak ni sada ne odvažujem da evociram – piše Anri Mišo u svojoj neobičnoj knjižici *Uzemlji magije*.

Mnogi ljudi na Balkanu se, takođe, ne odvažuju da evociraju osećaje koje su imali prilikom spoznaje onoga što nam se desilo i što nam se dešava. Pitajte je – na šta se, nakon tog osećaja, ipak odvažujemo da uradimo? Koliko smo spremni da raspršimo gustu maglu koja je bila i jeste svuda oko nas? Upravo ta mera odvažnosti koliko su pojedinci spremni da urade, biće mera budućnosti svih nas.

Ko čini
„tihi većinu“

Grupu, koja se okupila pod nazivom *Tiha balkanska većina*, između ostalih, čine reditelji Oliver Frljić i Kokan Mladenović, glumci Zoran Cijanović, Sergej Trifunović, Nenad Okanović, muzičari Ida Prester (*Lollobrigida*), Dino Šaran (*Letu Štuke*), Nemanja Kojić (*Hornsman Coyote*), jedan od osnivača *Otpora* i gostujući predavač Harvarda Šrda Popović, osnivač *Exit-a* Dušan Kovacević, direktor *Studentskog kulturnog centra Novog Sada* Zdravko Vulin, dramaturg i osnivač Miksera Ivan Laljić, novinar i pisac Branko Rosić.

pismo javnosti, u kojem poziva na suprotstavljanje ekstremnoj nacionalističkoj retorici, koja je u poslednje vreme zvala regionom.

Većeras smo tu, ta *tiha balkanska većina*, na samom početku Festivala, da upravo sa ovom temom počnemo magiju jer nikada nismo prestali da verujemo da mi moramo biti ta promena koju želimo da vidimo.

Gordana Nonin

Još je Kreža davno pisao: „Već je dosta tih genija i tih lučonoša i tih akademika i tih sarkofaga. Sami akademici, sami sarkofazi, mrtvaci voštani i ukočeni, mrtvilo, pustoš i opela. Dosta je tog vonja i zadaha trulog i mrtvačkog i lažnog! Treba da se razori grobnica, da se dignu sveta kubeta, da pušnu horizonti.“

Pa najde da im ne dozvolimo da nam više uzimaju horizonte, najde da učinimo da podignemo sveta kubeta, da pušnu horizonti.

A pojedinci, zajedno s *Exitom* su već rekli svoje kada su u aprilu ove godine zahtevali da se, zlo nacionalizma vrati u prošlost“. Neformalna grupa istaknutih umetnika i javnih ličnosti iz Srbije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine uputila je, na inicijativu *Exit* tima, otvoreno

EXIT
MAGIC
Danas

POSEBNO IZDANJE LISTA DANAS

urednik:
 Dragan Stojić

korektura:
 Marjana Stevanović

prelom:
 Zoran Spahić

Brojni gosti sa svih meridiana i iz više od 60 zemalja sveta stižu u Novi Sad i sve je spreman za početak magičnog *Exit* festivala. Pristigli su gosti sa doslovno svih kontinenata, a ove godine broj stranih turista povećao se za čak 30 odsto u odnosu na prošlogodišnji *Exit*. Pored gostiju iz Velike

Britanije, Holandije i svih zemalja u okruženju, ove godine pojačano su došli gosti iz Grčke, Turske, Rusije, Poljske, Australije, Francuske i Španije, a tu su i gosti iz Meksika, Argentine, SAD, Kanade, Brazila, Južnoafričke republike i udaljenih Kine i Japana. Već od vikenda gradom vlasta dobro poznata prefestivalna atmosfera, a

omladinski sajam *Youth Fair* okupio je Novosadane i strane turiste na glavnom trgu tokom izvođenja čuvenog dela Wolfganga Amadeusa Mozarta Čarobna frula, orkestra, hora i solista Srpskog narodnog pozorišta. Večeras od 19 sati biće otvorene kapije *Exit*, a svake večeri će 45-50.000 ljudi iz više od 60 država širom sveta, prolaziti kroz

njih da bi pratili nastupe više od 700 izvođača na oko 20 bina i festivalskih zona. Prognoze pokazuju da će tokom festivala biti sunčano i toplo vreme. Ulaznice za *Exit* dostupne su još samo za publiku u Srbiji, a određeni broj ulaznica biće dostupan i svake večeri na festivalskim blagajnama na tvrđavi, koje sa radom počinju od 19 sati.

**MAGIJA
MOŽE DA
POČNE**

DUŠAN KOVACHEVIĆ:

Jeste li spremni za (hipi) budućnost!!!

Zorica Kojić

trenutku, za vreme predizborne čutnje neposredno pre izbora 24. septembra 2000.

Još jedan Exit festival u našim novomilenijskim životima je pred nama, a sa njim dolazi i ono slatko osećanje prepustanja letu, absolutno cool zvucima na otvorenom, ljubavi i prijateljstvima sa desetima hiljadama ljudi svake večeri, dok krstarimo Petrovaradinskom tvrđavom, ili samo malo dočnije budvanskim Jazom, od pozornice do pozornice. Svu veličinu, dubinu, visinu i širinu uticaja, koji je ovaj neverovatan festival izvršio na domaće muzičke poklonike, sad već i sasvim različitim generacijama, kao i na one inostrane, koji sa takvim pak kapitalom jedinstvenih utisaka vraćaju se natrag u belli svet – neka odmire i proučava stručnjaci. Nama, običnim-neobičnim i malim-velikim sledbenicima ove inspirativne festivalske ideje, dovoljno je i samo da budemo (sa)učesnici u toj muzičkoj pustolovini. Dušan Kovachević, osnivač i direktor Exit festivala, priseća se samih početaka i deli sa nama svoje impresije i uspomene na jedno značajno vreme iz prenosti, ali i budućnosti Exita.

Šesnaest godina kasnije, posle mnogih festivalki izdanja u međuvremenu, kako se dakle nakon sveg ovog raznolikog vremena za svima nama, vi lično zapravo sećate samog početka velike muzičke i kulturne avanture zvane Exit? Koje su to bile originalne ideje neke tamo davne 2000. i kako je sve to zajedno prvo bitno izgledalo u vašim uspomenama danas?

– Kad je Exit nastao, to je bila jedna potpuno druga dimenzija od one u kojoj živimo poslednjih 15-ak godina. Ko nije proživeo 90-e u Srbiji, za vreme Miloševićevog režima, njemu se ta psihoza i kontekst u kom se nulti Exit 2000. godine odvijao teško može objasniti. Sećam se ironičnih plakata po gradu o koncertu Rollingstonea, otvaranju IKEE i sličnih najava koje su u tom momentu izgledale kao nemoguća misija, nešto što je udaljeno nekoliko svetskih godina od trenutka u kom smo se mi nalazili. Kao neka nemoguća, a poželjna budućnost. I u svemu tome, pojavljuje se Exit, kao kontraste tadašnjem kulturnom modelu koji je bio nametnut sa svih strana, kao krik mladih ljudi željenih izlaza iz cele te situacije. Skupili smo se, počeli da organizujemo koncerne, filmove, pozorišne predstave, izložbe, i u tih 100 dana, koliko je trajao nulti Exit, svakim danom je pokret bio sve snažniji, da bi sve kulminiralo velikim protestnom žurkom, najčešće u zemljini u tom

“

Exit, zajedno sa sličnim organizacijama i institucijama u svetu, u kome trenutno vlada jedna velika neizvesnost, nasilje i ratovi, i u kom se sve kreće ka najgorom scenariju iz apokaliptičnih filmova, može da bude važan deo pokreta koji će svetskoj javnosti ponuditi jednu drugačiju alternativu

EXIT MAGIJA

EXIT MAGIJA

– Šta se sve od tog prvočinog doba ipak promenilo kod nas, u nama, ali i u svetu, a što je sa svoje strane možda uticalo na Exit i menjalo ga? I kako je Exit nastavio da se nosi sa tim i širi svejedno dalje svoj uticaj?

– Sigurno je prvi veliki trenutak bilo pitanje Ronija Sajza na prvom Exitu: „Serbia, are you ready for the future?“, postavljeno u pravom trenutku i na pravom mestu. Tu energiju širili su kasnije na antologijskim nastupima Igi Pop 2004, Karl Koks 2005, Bili Ajdol 2006, a onda je došao prvi nastup The Prodigy 2007, ruševi sve rekorda pred sobom. Ne mogu da ne pomenem još imena kao što su Moloko, The White Stripes, Arctic Monkeys, Beastie Boys, Manu Chao, Skrileks...

Kad su susreti iz nevidljivog Exit života u pitanju, oni su jedan od važnih razloga postojanja mita o Exitu u svetskoj javnosti. Na Tvrđavi se dešavaju čudesne situacije i dolazi do poznanstava između ljudi koji zaista mogu da se sretnu samo na Exit festivalu. Imaju ih stvarno mnogo, ali spomenuću jedan od prvih takvih susreta koji sam doživeo, kao i jedan od poslednjih. Prvi je bio na Exitu 2001, poslednji dan festivala, jutro je već svitalo i u kafani na Tvrđavi sedeli smo Darko Rundek, koji je tada bio glavna regionalna zvezda festivala, Roni Sajz, koji je bio glavna međunarodna zvezda festivala, jedan rezident kafane, moj kolega i ja. U tom trenutku, kad sam video koga smo spoznili, koji su se tu razgovarali i osetio sam kako

Bilo je sjajno da se prisjetite sada onih najznačajnijih Exit događaja, kako ste ih vi upamtili svojim srcem – koji su to nastupi i umetnici po vašem mišljenju označili jednu epohu i ubrzali, odnosno unapredili stvari, kad je reč o svojevrsnom Exit šiku? Takođe, koje to događaje i susrete van scene, iz onog

+ MNOGI DRUGI!

Exit je svakako više od muzike, to je unikatno iskustvo koje delite sa ljudima iz više od 60 zemalja celog sveta

DUŠAN KOVACHEVIĆ

Exit je izšao na more, dobio svoje morsko poglavlje. I to je upravo ono što je Sea Dance doneo Exitu. More.

Možete li da nam najzad obrazložite sve razloge – i to ne samo muzičke – zbog kojeg domaća i inostrana publiku treba i ovog leta neizostavno da bude na Petrovaradinu i(l) Budvi?

– Exit je svakako više od muzike, to je unikatno iskustvo koje delite sa ljudima iz više od 60 zemalja celog sveta. To je mesto gde glavna zvezda nije samo ona na sceni, već ste to i vi, koji u svakom trenutku možete da odate do sledeće bine i slušate nekog drugog, ili čak da odate na neku od zona za odmor, za razondnu, ples. To je ono što festivali čini mnogo većim od prostog zbirja koncerata i žurki. Publiku je u centru festivala, koji se dešava oko svakog pojedinca, orbitira kao galaksija oko svog centra. A mi smo otišli i korak dalje i uместo jednog festivala, napravili dva u susedne zemlje. I nije marketinška floskula – to je trenutno zaista najbolje festivalsko letovanje, jedino takvo u svetu. Možete da spojite provod, putovanje, odmor, magičnu Tvrđavu, peščane plaže na Dunavu i fantastični Jaz na Jadranu. I sve to uz najznačajniju muziku i pozitivne ljudi iz celog sveta.

Napokon, kako za sve na ovom svetu postoji neki valjan spiritualni razlog, koja bi to po vašem mišljenju bila neka najvažnija, a možda istovremeno i najneopipljivija i ne svakome uvek vidljiva, misija Exita?

– Misija Exita jeste da svakom čoveku koji provede tih nekoliko dana na Petrovaradinskoj tvrđavi obogati i unapredi život na svaki mogući način. Mnogi puti smo od naših posetilaca čuli da smo im pridigli, ne samo neke od najboljih, nego čak i najbolje momente u njihovim životima do tada, i to je ono što Exit čini posebnim. Maksi Džez iz Faithlessa je nakon koncerta na Exitu izjavio: „To što se sada dobili, ponesite sa sobom i raširite po ulicama svojih gradova kad se vratile kućama, jer je i drugim ljudima potrebno to što vi imate večeras ovde“. Zvučaču možda naivno i idealistički, ali ja čvrsto verujem da Exit, zajedno sa sličnim organizacijama i institucijama u svetu – u kome trenutno vlada jedna velika neizvesnost, nasilje i ratovi, i u kom se sve kreće ka najgorom scenariju iz apokaliptičnih filmova, može da bude važan deo pokreta koji će svetskoj javnosti ponuditi jednu drugačiju alternativu.

– Za vreme nultog Exit festivala, 2000. sedimo moj kolega i ja u jutarnjim satima na peščanoj plaži Strand, gde je bio DJ Stage, i kažemo jedan drugom: „Al! bi sad bilo dobro da smo na moru!“ I to je bio jedan san koji smo ostvarili 14 godina kasnije,

– Za vreme nultog Exit festivala, 2000. sedimo moj kolega i ja u jutarnjim satima na peščanoj plaži Strand, gde je bio DJ Stage, i kažemo jedan drugom: „Al! bi sad bilo dobro da smo na moru!“ I to je bio jedan san koji smo ostvarili 14 godina kasnije,

– Za vreme nultog Exit festivala, 2000. sedimo moj kolega i ja u jutarnjim satima na peščanoj plaži Strand, gde je bio DJ Stage, i kažemo jedan drugom: „Al! bi sad bilo dobro da smo na moru!“ I to je bio jedan san koji smo ostvarili 14 godina kasnije,